

Pühad ja festivalid osalevates riikides, erilised toidud ja kombed, mis nendega seonduvad. Õpilased valivad igal aatal teisest riigist ühe püha, mida sel aastal tähistada.

Mida tahaksite teada oma sõpruskooli kodumaast?

Mis on minu koolikotis? Kui palju see kaalub? Pilt, kirjeldus või joonistus.

**EDUKA
KOOLIPARTNERLUSE
ALGATAMINE**

Õpilased valivad välja ühe akna koolimajas, mille vaadet nad pildistavad või joonistavad erinevatel kellaaegadel ja aastaagadel.

Kui teil juba on sõpruskool või mõtlete koolipartnerluse loomisele, siis aitab käesolev juhend selleks parimaid lahendusi leida. Juhend on kasulik eeskätt nendele koolidele, mille sõpruskool asub neist majanduslikult vaesemas riigis.

Juhendi eesmärk on:

- **Avastada võimalusi, kuidas koolipartnerluse kaudu maailmaharidusse panustada;**
- **Selgitada koolipartnerlusega kaasnevat ohtusid ja võimalusi nende vältimiseks;**
- **Määratleda eduka koolipartnerluse põhialused;**
- **Jagada infoallikaid ja juhtnööre edukaks partnerluseks.**

Sõpruskoolid: hariduslikud võimalused

Sõpruskool teistsuguse kultuuriga riigis annab koolile põneva ja väärtusliku kogemuse. Parimal juhul võib partnerlus:

- Tekitada entusiasmi ja motiveerida õppima;
- Kujundada avatud suhtumist uutemoodi mõtlemisse ja ideedesse;
- Inspireerida positiivseid muutusi.

Tänu koolipartnerlusele võib õpilastes areneda:

- » Eneseteadlikkus
- » Austus teiste vastu
- » Oskus küsida ja kriitiliselt mõelda ning võime neid oskusi kohalike ja globaalsete küsimuste puhul rakendada
- » Suutlikkus suhelda erinevates olukordades erineval viisil
- » Mitmekülgsuse hindamine
- » Ebaõigluse tunnetamine ja soov seda vähendada

Antud nimekirja põhjal on selge, et partnerlus pakub mitmeid seoseid riikliku õppekavaga – kuigi enamike õpetajate jaoks esindavad ülalmainitud tulemused lihtsalt head haridust.

Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi sõpruskool on Gorugi põhikool Ghanas.
Foto autor: Irita Raismaa.

Maailmakodanik

Milline on hea maailmakodanik?

- Ta on teadlik maailmast laiemalt ning tunnetab oma rolli maailmakodanikuna
- Ta austab ja väärtustab mitmekülgust
- Ta mõistab, kuidas maailm toimib
- Teda ärritab sotsiaalne ebaõiglus
- Ta osaleb kogukonna tegevuses erinevatel tasanditel, kohalikust globaalseni
- Ta on valmis tegutsema, et muuta maailma õiglasemaks ja jätkusuutlikumaks
- Ta vastutab oma tegude eest.

Juhtumianalüüs: maailmakodanike arendamine

Meare küla algkool (Suurbritannia) ja Mundini algkool (Keenia)

„Projekt algas ühise ettevalmistamisega koos Keenia sõpruskooliga ning projekti käigus külastasid Keenia õpetajad Suurbritannia kooli. Algselt keskendus koostöö jäätmete temaatikale. Meare kooli õpilased käisid täitepinnasega prügilas ning jagasid Keenia koolile teavet jäätmete käitlemise kohta Suurbritannias. Vastusena said nad teada, kuidas Keenia õpilased materjale töötlevad. Õpilased avastasid, et keenialased taaskasutavad oma prügi paremini ning see tekitas neis soovi parandada olukorda ka oma koolis. Samuti avaldasid õpilaste elule ja kooli toimimisele tohutut mõju vastastikune infovahetus vee kasutamise ja kulutamise kohta ning toiduaineid ja transporti puudutav võrdlus. Praegu on õpilased osalusprotsessi keskpaigas. Nad töötasid välja detailse tegevuskava tervisliku toitumise, vee, energia ja ressursside kasutuse kohta. Nende ideed on nüüdseks kooli tegevuskavasse koondatud ja nad näevad oma pingutuste praktilisi tulemusi.

See koostöö on andnud õpilastele võimaluse uurida ja avastada mitmekesisust, tervislikke eluviise ja näha üleilmseid seoseid, suurendanud nende teadlikkust oma vastutusest maailmakodanikena ja aidanud kaasa nende oma elustiili jätkusuutlikumaks kujundamisele.“

David Bell, endine koolide vaneminspektor, Ofsted (Inglismaa)

Gorugi algkooli teise klassi lapsed, kes näitavad oma joonistusi, mille saatsid Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi teise klassi lastele. Ghana, 2011. Foto autor: Irita Raismaa.

Sõpruskoolid: millest hoiduda

Kahjuks ei vii koolipartnerlus alati ja automaatselt ülalmainitud heade tulemusteni.

Risk peitub selles, et:

- Kahetsus ja kaastunne vaesemate riikide elanike vastu suureneb selle asemel, et empaatiavõime kasvaks.
- Keskendutakse erinevustele ja käsitletakse liiga vähe ühiseid teemasid.
- Stereotüübid võimenduvad.
- Rikkama riigi õpilastes ja õpetajates areneb isalik suhtumine ja üleolekutunne.
- Ebavõrdsuse ja ebaõigluse põhjustesse ei süveneta.

Need ohud eksisteerivad nii põhikooli kui keskkooli partnerluse puhul ja alati, kui partnerkoolide vahel valitseb majanduslik ebavõrdsus (illustreerivad näited lk 6-7). Seega kaasneb koolipartnerlusega risk õpilaste silmaringi ahenemiseks. Teatud juhtudel tekib ka oht majanduslikult vaeste kogukondade ärakasutamiseks. Selleks, et koolipartnerlus annaks tõelise väärtuse ja looks tugeva pinnase globaalse kodakondsuse arenguks, peavad teatud tingimused täidetud olema (vt lk 7 ja 8).

Juhtumianalüüs: hea haridus?

Järgnev vestlus on väljavõte intervjuudest viie 2. klassi õpilasega ühest Suurbritannia koolist, mis on partnerlussuhtes ühe Gambia kooliga. Laste ainus teadmine Gambiast piirdus partnerlusega kaasnevate heategevuslike üritustega – Gambiat kui “kauget riiki” ei mainita õppekavas enne 4. klassi.

Õpetaja: Mida te teate Gambia kohta?

1. õpilane: See on soe maa.
2. õpilane: Nad räägivad teisi keeli.

Õpetaja: Kas te teate, milliseid keeli nad räägivad?

2. õpilane: Aafrika keelt.
3. õpilane: Neil on teine nahavärv.
4. õpilane: Nad kannavad õlgesid.

Õpetaja: Kus nad õlgesid kannavad?

4. õpilane: Kaela ümber.
3. õpilane: Poisid kannavad ka seelikuid. Nad kannavad õlgedest seelikuid.
5. õpilane: Neil pole jalanõusid, millega käia.
2. õpilane: Nad kannavad kaltse.
4. õpilane: Miks meil niimoodi vedanud on?

Õpetaja: Mis mõttes?

4. õpilane: Meil on riided ja majad.

Õpetaja: Kas te arvate, et me oleme õnnelikumad?

4. õpilane: Jah.
3. õpilane : Nende majad on puidust tehtud.
5. õpilane: Ja katused on õlgedest.
2. õpilane: Nad kinnitavad need saviga kokku.
3. õpilane: Põrandal on liiv.
1. õpilane: Jah, aga see on vastik märg liiv.
4. õpilane: Öäk! Rõvedad putukad ronivad neile suhu.

Õpetaja: Miks te nii arvate?

5. õpilane: Neil on toit suu ümber.
2. õpilane: Sest nad on porised.
5. õpilane: Sest nende suud on pruunid ja putukad mõtlevad, et nende suud on savist tehtud.
3. õpilane: Putukad ei tee mingit vahet.

Õpetaja: Aga Gambia lapsed. Mis te arvate, millised nemad on?

5. õpilane: Mitte väga õnnelikud, sest neil pole eriti palju mänguasju ja nad peavad need ise valmistama.
- 4.,2. ja 1. õpilane: Operatsioon "Jõulud"!
1. õpilane: Jah! Me andsime neile mänguasju. Mina saatsin mänguauto.

3. õpilane: Iga aasta jõulude ajal saame me kastid, millele paneme paberi ümber, mänguasjad sisse ja saadame Gambiasse.

Fran Martin, „Prospero 11(4), 2005“ (põhineb Sally Woodi uurimusel).

Juhtumianalüüs: silmaringi ahenemine?

Kate Browni uurimusartikkel väljaandes “Citized” analüüsib kolme Lõuna-Aafrikas sõpruskoole omava Suurbritannia keskkooli õpilaste arvamusi. Kuigi koolipartnerlus suurendas muret teiste pärast, tajusid õpilased oma sõpruskoole üksnes majandusliku vaesuse võtmes, mainimata sõnagagi kultuurilist, sotsiaalset ja vaimset rikkust ja mitmekesisust. Veelgi enam, nende nägemus vaesusest ja võimalustest selle ohjeldamiseks ei sisaldanud vähimatki arusaama ebavõrdsuse üleilmsetest ja ajaloolistest põhjustest, globaliseerumise olemusest või mõjust ega ka üldisematest globaalsetest probleemidest. Uuring näitas, et koolipartnerlus soodustab inimeste seas stereotüüpide tekkimist nagu oleksid lõunamaade elanikud vaesed, passiivsed ja sõltuvad, jätmata õpilastele ühtki muud võimalust olukorra parandamiseks peale abiraha kogumise.

www.citized.info/pdf/commarticles/Kate_Brown.pdf

Mõtteinne

Loe eelnevaid näiteid. Arutle:

- Mis võis põhjustada õpilastes selliste vaadete kujunemise seoses oma partnerkooliga?
- Milliseid järeldusi peaksid tegema need, kes plaanivad koolipartnerlust arendada?

Kas MTÜ Mondo Maailmahariduskeskus saab aidata koolipartnerluse väljatöötamisel?

Maailmahariduskeskus saab toetada koolipartnerluste arendamist läbi ressursside ja ideede jagamise ning nõustada koolipartnerluse lisamisel kooli õppekavasse. Koole abistatakse ka partnerkooli leidmisel. Lisainfo: www.maailmakool.ee ning valige menüüst pealkiri „sõpruskoolid“.

Mis teeb koolipartnerluse edukaks?

Edu valemid ei ole lihtsad ning koolid tunnistavad üldjuhul, et edukas partnerlus nõuab aega ja pingutust. Siiski leiab järjest enam tõestust järgnevate elementide tähtsus:

- Panustamine võrdsesse partnerlusse hariduslikel eesmärkidel
- Panustamine õppekava kaudu
- Tulemuslik suhtlemine
- Hea kooliülene praktika maailmahariduses

Aschiana Charikari kooli tüdrukud sõpruskoolist Tallinna Tehnikagümnaasiumist saadetud piltidega. Afganistan, 2010. Foto autor: Maari Ross.

Panustamine võrdsesse partnerlusse

Õpilased mõistavad ja väärtustavad kultuurilist mitmekülgust, üksteise austamist ja sotsiaalset õiglust, kui nad näevad, et partnerlus ise põhineb nendel väärtustel. Võrdsuse rõhutamise loob keskkonna, kus mõlema kooli õpetajad ja õpilased on valmis partnerkooli kogemustest õppima, millega omakorda avaneb palju uusi õppimisvõimalusi.

Võrdväärset partnerlust on siiski väga keeruline saavutada, sest me elame ebavõrdses maailmas ja kummalgi partneril võivad olla erinevad eesmärgid ja prioriteedid. See puudutab eeskätt majanduslikult rikkamate ja vaesemate riikide koolide vahelist partnerlust. Sellist tasakaalutust ja erinevust tuleks pigem teadvustada kui maha vaikida. Enamikel juhtudel on võrdväärne partnerlus eesmärk, mille poole koolid peaksid pürgima – ja see sõltub pigem järjepidevast dialoogist kui ühepoolsetest pingutustest.

Suurbritannia koolide partnerid majanduslikult vaesemates riikides tunnevad üldjuhul, et partnerluses domineerib Suurbritannia koolide arenguplaan. Koostöö kogenud mittetulundusühinguga, millel on töörühm mõlemas riigis, ei taga veel võrdset partnerlust, kuid võib anda vihjeid ja juhtnööre, kuidas mõlemad osapooled saaksid protsessist kasu lõigata.

Mida võrdne partnerlus tegelikkuses tähendab?

Organisatsioon „UK One World Linking Association“ (UKOWLA), mis on toetanud kogukondlikke rahvusvahelisi partnerlusi alates 1984. aastast, määratleb võrdset partnerlust järgnevalt:

- Kõik partnerid osalevad otsuste tegemises.
- Tegevusi viiakse läbi ühiselt.
- Kultuuri, veendumusi ja väärtusi austatakse vastastikku.
- Informatsiooni jagatakse.
- Iga partnerlust puudutava poliitika sätestamisele ja otsuse tegemisele eelneb arutelu ja kooskõlastus.
- Partneritel on vabadus väljendada oma vajadusi vastastikuse usalduse õhkkonnas.
- Tegevusi ja suhteid analüüsitakse regulaarselt kõigi partnerite osavõtul.

(UKOWLA õppevahend, 2007)

Kasulik on siiski meeles pidada, et “võrdne” ei ole tingimata “samasugune”. Tõenäoliselt on igal partnerkoolil erinevad prioriteedid, struktuur ja õppekava – ja panustamine võrdsusele tähendab erinevuste austamist. Kuigi üldisemaid hariduslikke eesmärke tuleks jagada ja neis kokkuleppele jõuda, ei tähenda see, et eesmärgid tuleb saavutada igas koolis samal moel.

Aschiana Charikari koolis on Eesti sõpruskoolile pühendatud päev. Afganistan, 2010.
Foto autor: Olympia Kovacikova.

Mõttein

Võrdsus tähendab koolipartnerluses enamat kui üksnes rahalisi vahendeid. Arvestada tuleb ka järgnevaga:

- Õppimine – kas üks partneritest kasutab partnerlust isiklikuks hariduslikuks rikastumiseks teise partneri arvelt?
- Jõuvahekord – kuidas tehakse otsuseid? Kelle hääled kõlavad otsuste tegemisel? Kuidas mõjutavad partnerlust erinevused koolide töökorralduses? Kuidas mõjutavad partnerlust sugudevahelised probleemid?
- Ajaline panus – kas kõik partnerid panustavad võrdselt?
- Külaskäigud – kas vastastikused külastused on tõepoolest võrdsed ja mõlema osapoole jaoks tulemuslikud? Kuidas need kumbagi partnerit majanduslikus, kultuurilises, poliitilises ja keskkondlikus mõttes mõjutavad?

Kuidas algusest peale õigesti tegutseda?

Mõelge põhjustele, miks hakkate koolidevahelist partnerlust looma. Need põhjused kujundavad loodud koolipartnerluse iseloomu ja võrdsuse, samuti haridusliku lõpptulemuse. Seetõttu on oluline neid avameelselt ja kriitiliselt analüüsida. Kõige levinumad põhjused on:

- Uute hariduslike võimaluste loomine õpilastele – näiteks osana kooli arengukavast. Õpilastele meeldib sõpruskoolide kaudu kaugeid maid ja teistsuguseid kultuure tundma õppida

- Professionaalne areng – uute tulevikusuundade leidmine õpetamiseks ja õppimiseks.
- Soov abistada kehvemal majanduslikul järjel olevaid koole.
- Tunnustus ja tähelepanu – näiteks kajastab ajakirjandus sõpruskoolide kaudu ka väikeste maakoolide tegemisi, kes muidu meedia tähelepanu ei koida

Oxfam leiab, et nimetatud põhjuste seast on huvi uute hariduslike väljakutsete vastu kindlasti see, mis loob kõige tugevama aluse võrdse partnerluse ja positiivsete hariduslike tulemuste saavutamiseks, kuigi sellele lisaks võib kehtida ka mitmeid muid motive. Näiteks partnerlusega, mis põhineb soovil uusi hariduslikke võimalusi avastada, kaasneb tõenäoliselt ka suurel määral professionaalset arengut. Järgnevad küsimused toetavad teid motiivide ja tagamõtete väljaselgitamisel.

Mõttein

- Millistel põhjustel teie kool partnerlust arendab?
- Mida te teate oma partnerkooli motiividest?
- Kuidas võivad teepoolsed põhjendused partnerlust mõjutada (eeskätt selle suhte võrdsuse mõttes)?

Uganda perspektiiv

Uganda õpetajate ja koolijuhtide jaoks on koolipartnerluse tähtsaim motiiv professionaalne areng. Nad on huvitatud kõigest, mis võiks õpetamist ja õppimist edendada. Lähtumine rahastamise ja raha korjamise vaatenurgast on vale filosoofia. Jagada saab paljutki, mis ei eelda rahalisi vahendeid ja on vastastikku kasulik. Arengu rikkus peitub ideedes.

Uganda lastele on partnerlus samamoodi suurepärane võimalus kogeda, milline on tegelik elu Euroopas: tänavad ei ole kullaga sillutatud, igapäevaelu võib raske olla, töötus on sealgi üks osa elust. Partnerlus võimaldab Uganda lastel tajuda, kui palju on neil endil teistele anda.

Derek Nkata, piirkonna haridusametnik, Masindi, Uganda

Probleem heategevuslike eesmärkidega

„See on kogukondade loomulik reaktsioon, et nad tahavad oma partnerkoolidele rahalist abi pakkuda ja mõned partnerid võivadki seda eeldada. Edukas partnerlus sõltub siiski võrdsusest ja vastastikusest; selline heategevus võib tegelikult arengut pidurdada. Kahepoolse suhtlemise või omavahel vahetamise tähtsust tuleb tunnistada.“

(UKOWLA õppevahend, 2006)

Kui koolide majanduslik olukord on väga erinev, tõstatub rahalise abi küsimus varem või hiljem. See võib osutada keeruliseks ülesandeks: kui koolid soovivadki sel moel oma partneritele toetust avaldada või nende partnerid omakorda sellist abi paluvad, siis on partneritelt rahalist toetust saavate koolide jaoks hiljem keeruline nendega professionaalselt ja võrdväärselt suhelda.

Täpsemalt võivad heategevuslikud eesmärgid õnnestada partnerluse võrdsust järgnevalt:

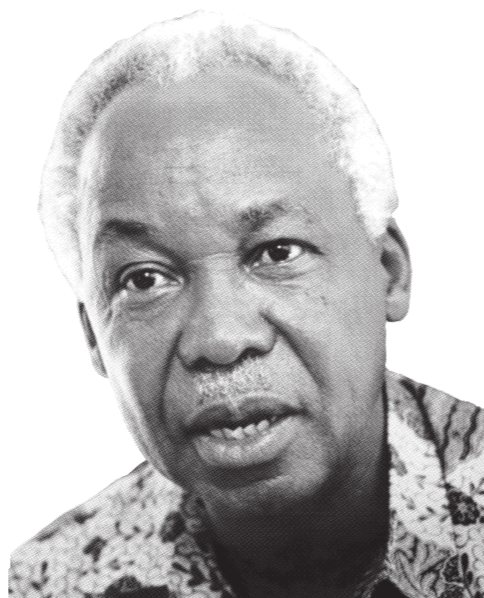
- Keskendutakse rahastamisele selle asemel, et korraldada tegevusi, kus mõlemad partnerid saaksid võrdselt panustada
- Keskendutakse rahalisele ebavõrdsusele ja tähelepanu hajub teistelt partnerlust puudutavate telt ebakõladelt, millega tuleks samuti tegeleda
- Toetust saav partner muutub antud sissetulekust sõltuvaks

Heategevuslikud eesmärgid võivad õnnestada ka partnerluse hariduslikke eesmäärke:

- Stereotüüpe rikastest, võimukatest ja iseseisvatest kogukondadest ning vaestest, nõrkadest ja sõltuvatest kogukondadest pigem võimendatakse kui vaidlustatakse.
- Kinnistub kitsas arusaam vaesusest ja arengust.
- See ei soodusta kriitilist mõtlemist seoses valdava ebaõigluse ja vaesuse tekkepõhjustega. Seeläbi soodustatakse leppimist välisabi kui pikaajalise lahendusega.

”Võtke kõik pennid, mis te olete Tansaania abistamiseks kõrvale pannud ja kulutage see raha Suurbritannias selgitustöö tegemiseks ning inimeste teavitamiseks vaesust puudutavatest faktidest ja põhjustest.”

Julius Nyerere, Tansaania president, 1961–1985

Mitte teistest, vaid üksteisest sõltumine

Heategevuslikest eesmärkidest loobumine ei tähenda, et koolidel kaob võimalus oma partnerite toetamiseks. Endalt tuleb küsida: kuidas me saame üksteist aidata? Paljud koolid leiavad, et lihtsam on seda küsimust arutada siis, kui partnerluse hariduslik alus on juba loodud. Veelgi enam, tuleks vahet teha, kas raha kogutakse partnerkoolile abi osutamiseks või partnerluse enese toetamiseks. Näiteks võib mõlema kooli rahvas koguda raha partnerlusprojekti kulude katmiseks. Otsustamisel annavad võrdsuse ja vastastikuse austuse põhimõtted koos paraja annuse eneseteadlikkuse ja kriitilise mõtlemisega suuremat kasu kui konkreetsed ja karmid reeglid.

Mõtteinne

- Kuidas mõjutab heategevuslik raha kogumine partnerkoolide vahelisi suhteid?
- Mõeldes oma koolipartnerlusele, kuidas saate teie parimal moel rahalist abi ja hariduslikke eesmäärke puudutavate ootuste vahelisi pingeid maandada?

Eduka partnerluse nurgakivid

Panustamine võrdsesse partnerlusse hariduslikel eesmärkidel

Koolipartnerlus võimaldab õpilastel suurema tõenäosusega mitmekülgset, vastastikust austust ja sotsiaalset õiglust mõista ja väärtustada, kui nad näevad nende kontseptsioonide ja väärtuste rakendamist partnerluses endas.

Arutlege kaasõpetajate ja õpilastega üheskoos

- Millised on teie motiivid?
- Millised on teie partnerkooli motiivid?
- Kas teie ja partnerkooli motiivid on võrreldavad?
- Kes enim kasu saab?
- Kellele adresseerite te võimu ja ressursside ebakõla oma partnerluses?
- Millised ootused on mõlema kooli kogukonnal seoses raha kogumisega? Kuidas seda korraldatakse?
- Kuidas on kumbki partner seotud partnerluse järelevalve ja hindamisega?
- Kuidas te mõõdate partnerilt saadud ekspertiisi, kogemusi ja isiklike väärtusi?

Vihjed

- Püüdke sõpruskooliga leida ühine visioon partnerlusest ning viidake sellele regulaarselt.

- Kokkulepe partnerluses on hindamatu väärtusega, kuid seda saab arendada üksnes siis, kui partnerite vahel on eelnevad arutelud toimunud.
- Asetage partnerluse keskmesse pigem hariduslikud kui heategevuslikud eesmärgid.
- Teadvustage endale erinevusi selle asemel, et neid eirata.
- Märgake ja otsige alternatiivseid tulevikunägemusi mõlema partneri kogukonnas.

Tulemuslik suhtlemine

Erineva kultuurilise taustaga inimesed suhtlevad erineval moel ning isegi olukordades, kus räägitakse sama keelt, on keelekasutus ja interpretatsioon erinev.

- Millist keelt kasutatakse omavaheliseks suhtluseks? Kuidas te mõistate teisi räägitud keeli?
- Milliseid suhtluskanaleid kasutatakse?
- Kuidas lahendatakse suhtlemist puudutavad ootused (nt sagedus, isikud jne)?
- Kes on suhtlemisse kaasatud? Kuidas kaasata võimalikult palju inimesi?
- Millisel moel soodustate raskuste ilmnemisel avameelset ja ausat suhtlemist?
- Kuidas on partnerkool teie koolis esindatud? Kuidas te teate nende suhtumist?

Vihjed

- Leppige kokku põhilistes suhtluskanalites, kuid kasutage kõiki võimalikke suhtlusvahendeid.
- Teadke oma peamisi kontaktisikuid, et vältida ristpostitust.
- Määrake mõlemale poolele asjatundlik koordineerija, kuid kindlustage teadmiste jagamine kõigi asjaosalistega.
- Oma partneri emakeele õppimine vähemalt algtasemel aitab oluliselt kaasa koostöö edenemisele.
- Tutvuge kultuuriliste suhtlemistavadega.

Alatskivi keskkooli õpetaja Ingrid Laur Afganistani keemiaõpetajaid koolitamas. Afganistan, 2011. Foto autor: Maari Ross.

Koolipartnerlus annab häid hariduslikke tulemusi üksnes juhul, kui õppekava toetab õppimist.

- Millised on teie hariduslikud eesmärgid?
- Kuidas õpetamine ja õppimine partnerlusest paremaks muutuvad?
- Kas koolipartnerlus on parim võimalus teie hariduslike eesmärkide saavutamiseks?
- Kuidas kaasatakse teisi õpetajaid ja eeskätt valdkonna spetsialiste?
- Kuidas hinnata hariduslikku mõju?
- Kuidas te meeskonda motiveerite, varustate ja ette valmistate?
- Kuidas te õpilasi ette valmistate?
- Kuidas õpilased väljakujunevasse partnerlusse panustavad?

Vihjed

- Alustage vähesest, mõne üksiku õppekava valdkonnaga – kvaliteet on tähtsam kui kvantiteet.
- Globaalsed probleemid ja jagatud kogemused loovad tugeva aluse õppekava arendamiseks.
- Üldise vastutuse jagamine hariduslikel eesmärkidel ei tähenda, et mõlemal partneril peavad olema samad eesmärgid ja projektid. Igal partneril on individuaalsed hariduslikud prioriteedid, õppekava ja struktuur, mis võib tähendada, et ühisprojektid pole alati võimalikud.

Hea kooliülene praktika maailmahariduses

Koolipartnerlusest on maksimaalselt kasu, kui see on sobitatud kooli õppekavasse ja kui partnerlus hõlmab kõiki kooli töötajaid.

- Kas maailmaharidus on osa kooli missioonist ja see temaatika on lisatud õppekava arenguplaanidesse?
- Kas kool pakub tervitavat, turvalist ja toetavat keskkonda, kus õpilaste ja täiskasvanute enesehinnang on positiivne?
- Kas ollakse valmis õppima erineva tausta ja päritoluga inimeste kogemustest?
- Kas õpetajaid toetatakse, kui nad soovivad maailmaharidust õppekavasse põimida?
- Kas õpilasi toetatakse isikliku demokraatliku panuse andmisel, et õppetööd organiseerida ja selle struktuuri arendada?
- Kuidas te kaasate kolleege ja teisi inimesi töötama kooliülese praktika heaks?

Vihjed

- Maailmahariduskeskusel on ressursse õpetajatele koolituse ja nõuannete pakkumiseks, et lisada nende õpetusmeetoditesse globaalset lähenemist. Vaata www.maailmakool.ee
- Oxfami haridusalane koduleht (inglisekeelne) sisaldab hulgaliselt tegevusi ja materjale, et toetada tervet koolikogukonda ja saada ülevaade maailmahariduse temaatikast. Vt. www.oxfam.org.uk/education/teachersupport

Panustamine koolipartnerlusse õppekava kaudu

Koolipartnerluse lisamine õppekavasse

Koolipartnerluse lisamine koolide õppekavasse eeldab õppekavas ruumi tegemist, et kõik kooli liikmed näeksid maailma läbi oma partnerkooli silmade – ning õpiksid seeläbi tundma mitte ainult oma partnerkooli kogukonda, vaid iseennast, oma kultuuri ja maailma, milles me kõik elame.

See tähendab ka selgete hariduslike eesmärkide omamist ja teatud suunaviitasid nende eesmärkide saavutamiseks (samal ajal mõistes, et protsessiga kaasneb ka piisavas koguses etteplaneerimata õppimist). Kahjuks ei ole võimalik kätte jagada täielikult valmis joonistatud kaarti, sest iga partnerlus on ainulaadne ja liikuda tuleb kaardistamata alal. Loomulikult nõuab selline reis piisavalt aega ja pingutusi. Aga kõige põnevamad ja väärtuslikumad rännakud ongi sageli need, mis pakuvad enim väljakutseid! Kuigi käesolev juhend ei saa kaarti ette joonistada, annab see peatükk siiski mõningad olulised näpunäited teele kaasa.

Märgid, mis viitavad heale koolipartnerlusele

- » Vastastikune infovahetus ning ühine otsustamine partnerluse kõigil tasanditel
- » Õpilaste aktiivne osavõtt ja osalemine otsuste tegemisel
- » Avatud hoiak elu suhtes kaugetel maadel ja sealt õppimise suhtes
- » Valmisolek uurida inimeste sarnasusi ja erinevusi partnerkoolis ja vastavas kogukonnas
- » Oletuste, arvamuste ja väärtuste uurimine ning selleks turvalise keskkonna loomine
- » Valmisolek välja selgitada üldisemad globaalsed probleemid, mis iga partnerit mõjutavad
- » Tahe kriitiliselt mõelda kõigi kultuuride kõigist aspektidest, kaasaarvatud enda kultuur
- » Rõhk teiste elukorralduse uurimisel ja teiste kogemustest õppimisel
- » Valmisolek uurida klassiruumis, turvalises ja austavas keskkonnas tundlikke ja vastuolulisi teemasid

Märgid, mis viitavad probleemidele

- » Keskendumine vaesuse sümptomitele ilma nende tekkepõhjuseid uurimata
- » Keskendumine rahalisele abistamisele, mitte õigustele ja õiglusele
- » Suutmatus lahendada võimu ja (eba)võrdsuse küsimusi
- » Eeldus, et üksnes erinevate kultuuride ja eluviiside tutvustamine lõhub noorte eelarvamusi ja stereotüüpe
- » Õpilastele näidatakse, “kuidas neil on vedanud”
- » Keskendumine erinevustele ilma olulisi sarnasusi teadvustamata, suunates lapsi “meie ja nemad” mõtteviisi poole
- » Õpilastele näidatakse, et kõik inimesed maailmas on “naha all ühesugused”. (Selline vaade on oluline “meie ja nemad” mõtlemise muutmiseks, kuid liigselt rõhutamisel on oht võimendada domineerivaid arvamusi ja eirata teiste õigust oma erinevusi väljendada.)
- » Veendumus, et teiste kultuuride austamiseks piisab nende kohta kriitikavabalt õppimisest
- » Veendumus, et Euroopa partneril on nii ressursside kui õppimise osas rohkem anda kui vastu saada
- » Vastumeelsus klassiruumis tundlikke ja vastuolulisi teemasid arutada

Rännaku põhialused

1. Selged hariduslikud eesmärgid – Oxfami globaalse maailma õppekava annab ette raamistiku, et aidata koolidel keskenduda koolipartnerluse õppe-eesmärkidele ja töötada välja konkreetseid õppekava projekte.

2. Panustamine kvaliteedile, mitte kvantiteedile – Mõistlik on keskenduda alustuseks ainult paarile õppekava osale, mitte jõuga igas õppeaines ja projektis koolipartnerlust propageerida.

3. Paindlik lähenemine – Paljudel juhtudel võib õppekava ette valmistada ühiselt (näide Buckie keskkoolist lk 18-19). See ei tähenda tingimata, et mõlemal pool maakera toimuvad paralleelselt samad tegevused. Teatud määral peavad partnerid kindlasti oma sihti otsima, sest koolid ongi erinevad.

4. Juhtkonna poolne toetus ja kooli arengukava tunnustamine – See muudab olukorra alati lihtsamaks!

5. Tahe arutleda tundlikel ja vastuolulistel teemadel – Aktiivses partnerluses on võimatu pikalt tegutseda ilma, et tundlikud ja vastuolulised teemad esile kerkiksid, sest neid leidub nii põhja- kui lõunamaade koolilaste eludes. Need võivad olla seotud konfliktide, õigluse, võimu, ebavõrdsuse, vaesuse, kaubanduse, rassismi, keskkonna, HIV-iga – nimekiri on lõputu. Sellised teemad kujundavad koolipartnerluses mõningaid kõige põnevamaid ja tähtsamaid õppimisvõimalusi ja neist ei tohiks mööda vaadata. Veelgi enam, partnerlus väärib seda võimalust, et kumbki kool antud valdkonnas oma ressursse jagaks – näiteks Eesti kool võib kasutada tõlgitud versiooni materjalist, mida partnerkool lõunas kasutab, et teemat paremini tundma õppida ja teisest vaatenurgast näha.

Mõnikord on need teemad algusest peale plaanitava õppekava keskpunktis, teinekord ilmnevad aga ette teatamata. Seetõttu peavad õpetajad hoolikalt planeerima, kuidas selliseid teemasid klassis käsitleda, olles samal ajal valmis neid ootamatult arutama.

Gorugi algkooli õpilased tunnis. Ghana, 2011.
Foto autor: Irita Raismaa.

Maailmaharidus – Oxfami poolt määratletud põhielemendid

Teadmised ja mõistmine

- » Sotsiaalne õigus ja võrdsus
- » Mitmekülsus
- » Globaliseerumine ja üksteisest sõltumine
- » Jätksuutlik areng
- » Rahu ja konflikt

Oskused

- » Kriitiline mõtlemine
- » Tulemuslik väitlemine
- » Võime ebaõiglusele ja ebavõrdsusele vastu astuda
- » Austus inimeste ja asjade vastu
- » Koostöö ja konfliktide lahendamine

Väärtused ja hoiakud

- » Identiteedi ja endast lugupidamise tunnetus
- » Empaatia
- » Vastutus sotsiaalse õigluse ja võrdsuse suhtes
- » Mitmekülsuse väärtustamine ja austamine
- » Hoolimine keskkonnast ja panustamine jätkusuutlikkuse arengusse
- » Veendumus, et inimesed suudavad maailma muuta

Vundament – millest alustada?

Heaks lähtekohaks on teemad, millega mõlema partnerkooli õpilased oma igapäevaelus kokku puutuvad – näiteks vesi, toit, transport, põllumajandus, maakasutus, kaubandus, kodu, kool, prügi, konflikt ja mäng. Sellise lähenemise eeliseks on õpilaste keskendumine esmalt asjadele, mida nad jagavad kogu maailma noortega, enne kui hakkavad arutlema, kuidas teatud asju elus erinevalt kogetakse.

Õpetamise ja õppimise põhilised alustalad

Järgnevad teemad peaksid kuuluma igasse õppekavasse, kui koolipartnerluse hariduslikku väärtust soovitakse maksimeerida.

1. Üksteisest sõltumise teadvustamine

Maailm, milles me elame, on omavahelises seoses ning ühes kohas tehtud otsused ja toimingud võivad mõjutada maakera teisel küljel elavaid inimesi. Koolipartnerlus aitab kaasa selle teadvustamisele. Globaalse sõltuvuse idee ulatub siiski kaugemale ja tõdeb, et ka maailma kõige rikkamad riigid sõltuvad teiste riikide rikkustest. Need rikkused võivad olla füüsilised tarbekaubad nagu toiduained ja joogivesi, aga ka üldisemad varandused nagu teadmised ja kultuur. Koolipartnerlus annab võimaluse neid seoseid uurida, näiteks ajaloolisi ja tänapäevaseid kaubandussuhteid võrreldes, ning samuti avastada partnerkooli kultuuri, riigi või regiooni panust sellesse, mida meie peame Euroopa või lääne kultuuriks või tarkuseks. Võõr-

mõjude uurimine valdkondades nagu matemaatika, loodusteadus, tehnoloogia, sotsiaalne ja poliitiline korraldus, tants, muusika ja maalimine, samamoodi religioon, võib kaasa tuua mõnegi üllatuse!

2. Oma identiteedi uurimine

Õpilased peavad teadvustama mitmekesisust, mis nende oma kogukonnas eksisteerib (see on sageli kirjum kui esmapilgul paistab) ning tundma ennast oma identiteediga turvaliselt, enne kui tundmatu kogukonnaga kontakti otsivad. Kui nad ei austa ega väärtusta iseennast, on veelgi keerulisem teistega avameelset, kartmatut ja austavat kontakti luua. Aeg, mis kulutatakse sellistesse küsimustesse süvenemisele nagu „Kes ma olen?“ ja „Kes meie oleme?“ (näiteks klassi või kooli identiteet), et teadvustada oma identiteetide mitmekülgust ja keerukust, ei ole kunagi raisatud aeg.

3. Stereotüüpide uurimine ja vaidlustamine

Teadmine, kuidas me teisi inimesi näeme ja kuidas nemad meid näevad, aitab väärtustada stereotüüpsetes vaadetes ja oletustes kahtlemist, et pikemas perspektiivis üle saada valesst ettekujutusest. Näiteks paluti Henry Boxi kooli õpilastel Inglismaal kirja panna, mis on oluline nende jaoks ja mida nad peavad oluliseks oma Rwanda partnerite puhul. Rwandalased tegid samamoodi ja see osutus vägagi valgustavaks ülesandeks.

4. Meediaanalüüs

Massimeedial on oluline roll meie kujutluspildi kujundamisel erinevatest piirkondadest ja kultuuridest. Lõunamaid puudutavas meediakajastuses domineerivad ühelt poolt looduskatastroofid, poliitilised konfliktid ja vaesus, teisalt kinnisidee eksootikast (palmid ja eksootilised loomad), kuhu vahele jääb väga vähe elanike reaalselt igapäevaelu. See võib kergesti stereotüüpide tekkimiseni viia.

Meediakajastustesse süvenemine võimaldab õpilastel arendada eneses oskust meedias avaldatud kujutluspilte ja lugusid vaidlustada, saadud ettekujutustes, oletustes ja stereotüüpides kahelda. Samuti julgustavad need õpilasi võimu ja meediakajastusse kriitiliselt suhtuma (Kelle vaateid esitletakse? Kelle häält pole kuulda? Milline on keelekasutus?) ning teiste inimeste nägemust antud küsimuses austama ja hindama.

5. Kriitiline mõtlemine vaesusest

Kujutluspilt ja nägemus vaesusest keskendub sageli kitsalt materiaalse rikkuse puudumisele, pöörates vähe tähelepanu teistele rikkuse vormidele. Seetõttu võime kergesti pidada (sageli tahtmatult) majanduslikult vaesemate riikide elanikke sõltuvateks, õnnetuteks ja vahel koguni alaväärseteks. Tähtis on julgustada õpilasi vaesusest kriitiliselt mõtlema – mitte üksnes selle mõjust, vaid kuidas vaesust määratletakse ja kuidas see tekib – ning tajuma, et selle põhjused on keerulised ja globaalsed, et rikkaid ja vaeseid (igas mõttes) leidub igas riigis.

6. Õiguste uurimine

Inimõiguste ülddeklaratsioon ja ÜRO lapse õiguste konventsioon annavad raamistiku teema-

de uurimiseks, mis on olulised kõigile lastele üle maailma, samuti rahvusvaheliselt kokku lepitud kriteeriumid nende teemade hindamiseks. Järgnev juhtumianalüüs näitab, kuidas õigustel põhinev lähenemine võib aidata noortel globaalsete probleemide õigusliku poolega tegeleda selle asemel, et vaadelda neid küsimustena, mida saab läbi humanitaarabi lahendada.

Õiguste ja kaubanduse vahelised seosed

Projekti Just Linking ühe osana õppisid lapsed tundma kaubandust ja elukorraldust kaugtel maadel. Neil tuli juba eelnevalt määratleda põhiõigused, nt õigus kodule ja haridusele, mis vähemalt hüpoteetiliselt kehtib sõltumata rassist, nahavärvist, tõekspidamistest, soost, vanusest ja suutlikkusest. Nad uurisid neid õigusi oma kogukonnas, enne kui liikusid edasi globaalse konteksti juurde: näiteks on maailmas jätkuvalt 150 miljonit last, kes kasvavad üles ilma põhihariduseta. Pärast antud teema läbitöötamist, projekti hilisemas järgus olid lapsed suutelised nägema õiglast kaubandust kui üht võimalust töötajate õiguste austamiseks ning vaatlema vaesust lõunamaades pigem inimõiguste keelamise kui heategevuse tulipunktina.

Just Linking (Leeds, Suurbritannia)

Ressursid õppetöö arendamiseks

Hea õppekava arendus algab õpilaste julgustamisest küsimusi küsida, ennast väljendada ja järelepärimise oskusi arendada. Nad võivad partnerkoolilt õppida läbi erinevate ressurside (näiteks nagu vesi) käsitlemise, meedia analüüsimise ning vahetu suhtlemise kaudu (kirjavahetuse või külastuste vormis). Oluline roll võib olla ka nendel kogukonna liikmetel, kelle juured või pärand ulatub samasse riiki või regiooni, kus asub teie partnerkool.

Juhtumianalüüs: täiusliku õppekava väljatöötamine

„Koos oma partneritega Mawenzi keskkoolist Tansaania uurime me mitmekesisuse, jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse õigluse küsimusi, väärtuste ja ettekujutuste erinevusi. Õppekavaga seotud ülesandeid jagatakse mõlemas koolis – kaubandusmäng geograafias, tähtsamate sündmuste tajumise uurimine ajalootunnis, energiatarbimise ja energiaallikate võrdlus loodusteaduses, vääriskivide projekt kunstitunnis. Õpilased ja õpetajad võrdlevad tulemusi. Ühtmoodi oluline on analüüsida nii sarnasusi kui erinevusi.

Küsimuste esitamine nagu „Miks see nii on?“ või „Miks nad nii arvavad?“ aitab õpilastel edukateks õppijateks saada. Õpilased õpivad oma arusaamu väljendama ja saavad tuge

enesekindlateks inimesteks muutumisel, käsitledes või võttes seisukohti tähtsates küsimustes nagu keskkond või sotsiaalne õiglus.

Tansaania perspektiiv omakorda võib aidata õpilastel välja selgitada, kuidas nemad vastutustundlike kodanikena saavad osaleda Šotimaa poliitilises, majanduslikus, sotsiaalses ja kultuurielus ning oma kogukonna ettevõtmistes. Kui õpilased teadvustavad endale Tansaania koostööpartneri paindlikkust, enesekindlust ja ettevõtlikku suhtumist, võivad nad mõtiskleda ka isiklike hoiakute ja väärtuste üle ning sellest, millised eeldused on vajalikud tulemusliku panuse andmiseks.“

Sharon Smith, partnerluse koordineerija, Buckie keskkool, Šotimaa

Hea kooliülene praktika maailmahariduses

Koolid saavad koolipartnerlusest enim hariduslikku kasu, kui kool praktiseerib maailmaharidust laiemalt (st mitte üksnes koolipartnerluse kaudu). See loob soodsa keskkonna partnerluse õppekavaga sidumiseks. Ilma laiema kontekstita on tõenäoline, et partnerlus ei ole nii kasulik, sest koolis puudub järjepidev praktika.

See ei tähenda, et koolil peab eeskujulik kooliülene maailmahariduse strateegia valmis olema enne, kui partnerlussuhte loomisele üldse mõtlema hakatakse. Partnerlus võib aidata kõita nende koolikaaslaste kujutlusvõimet, kes projektiga otseselt seotud pole, samuti võib see stimuleerida tõsisemat tegelemist globaalsete probleemidega. Ent nõutav on topeltlähenedamine – koolipartnerluse temaatika lisamine konkreetsetesse projektidesse ning samal ajal kooli üldise õppekava analüüsimine, et välja selgitada, kuidas see partnerlusest sõltumatult maailmaharidusega seotud oskusi, väärtusi ja hoiakuid edendab.

Daaliga algkool on Põlva Gümnaasiumi sõpruskool.
Foto autor: Irita Raismaa.

Hea kooliülene praktika võib tugineda järgnevatele sammudele:

Samm 1: Moodusta meeskond ja võida teiste toetus. Uuri välja, millised töötajad juba suhtuvad maailmaharidusse toetavalt ja seejärel otsusta, keda on veel oluline kaasata – ning kuidas nende poolehoid saavutada. Välja tuleb selgitada, kui palju aega ja vastutust on inimesed nõus jagama, et seejärel realistlikud eesmärgid püstitada. Vähemalt ühe juhtkonna liikme toetus oleks abiks.

Samm 2: Korralda maailmahariduse audit. See aitab välja selgitada, mida kool juba praegu teeb ja milliste valdkondadega tuleb veel tööd teha. Viimatimainitu võib olla tegevuskava aluseks. Oxfami kodulehelt leiab abivahendid auditeerimiseks (www.oxfam.org.uk/education).

Samm 3: Koosta tegevuskava. Selles peaks määratlema mõistliku ajagraafikuga eesmärgid. Samuti peaks see soodustama ühiste arusaamade kujunemist sellest, kuidas maailmaharidust kogu koolis rakendada ning selgitama igalt üksuse või meeskonna eeldatavat panust.

Samm 4: Paku koolitust ja tuge. Õpetajad vajavad antud teema arutamiseks aega ja ruumi, samuti julgustust mõelda väljaspool raame ja õpetada oma aineid tavapärasest teisiti. Abiks on nii majasisesed koolitused (mida pakub näiteks Maailmahariduskeskus) kui majavälised seminarid.

33 ideed sõpruskoolidele

Lõpetuseks on siin mõned konkreetset ideed, mida sõpruskoolid saavad kasutada. Need ideed on kokku kogutud tervest Euroopast ning meile on neid saatnud enamasti Comeniuse projektides kaasa löönud koolid. Aga neid saab edukalt kasutada ka sõpruskoolide projektis või e-twinningu tegevustes.

Mõned on lihtsad ja läbiproovitud ning vajavad minimaalset ettevalmistusaega, teised jälle nõuavad suuremat pühendumist ja koostööd, mis peaks aga õpilaste huvi ja seotust projektiga suurendama. Samuti ei tohiks unustada, et tihtilugu mõtlevad õpilased ise kõige paremad projektid välja ja korraldavad edukalt nende elluviimise!

1 Teavitustahvel: Nähtaval kohal asuv teavitustahvel koolimajas reklaamib projekti ja selle arengut töötajatele, õpilastele ja kooli külalistele. Kindlasti kirjeldage seal oma sõpruskooli ja lisage fotosid võtmeisikutest, sõpruskoolist või projekti tegevustest!

- 2 Kaartide ja tervituste vahetamine:** Klassid või koolid saavad üksteisele elektroonilisi või paberkaarte tervitustega, et tähistada rahvusvahelisi või miks mitte ka rahvuslikke tähtpäevi.
- 3 Uurimistööd:** Mida tahaksite teada oma sõpruskooli kodumaast? Õpilased püstitavad küsimused, uurivad järgi vastused ja esitlevad oma uurimistulemusi teistele.
- 4 Tähestikulaul:** Sõpruskoolid õpetavad üksteisele rahvusliku "tähestiku õppimise laulu". Laulusõnad kirjutatakse üles, viis või esitus salvestatakse ning vahetatakse omavahel. Kui võimalik, siis õpitakse need vastastikku ka selgeks.
- 5 Tugitoolireis:** Valmistage ette kujuteldav tugitoolireis sõpruskooli linna või külla.
- 6 Filmiarvustus:** Klassid või koolid vahetavad nähtud filmide arvustusi ning koostavad lemmikute nimekirja ja võrdlevad neid omavahel.
- 7 Minu vaba aeg:** Mida ma vabal ajal teen? Kes mu klassis mida teeb, kes mu koolis mida teeb? Kirjeldused, fotod, statistika, võrdlused.
- 8 Minu koolikott:** Mis on minu koolikotis? Kui palju see kaalub? Pilt, kirjeldus või joonistus.
- 9 Meie edetabel:** Klassid esitlevad oma lemmikmuusikat ja lauljaid sõpruskoolile.
- 10 Minu perekond:** Õpilased tutvustavad ennast ja oma perekonda, joonistades oma perekonna sugupuu.
- 11 Minu linn/küla/kodukoht:** Minevikus, olevikus, tulevikus. Hooned, ajalugu, kirikud, lossid, vaatamisväärsused, loodus...või lihtsalt majad. Mida võiks mu kodukohas parandada? Milline võiks see 20 aasta pärast välja näha?
- 12 Minu kodu:** Minu maja, korteri või toa kirjeldus nii seest kui väljast
- 13 Pidu!** Pühad ja festivalid osalevates riikides, erilised toidud ja kombed, mis nendega seonduvad. Õpilased valivad igal aatal teisest riigist ühe püha, mida sel aastal tähistada.
- 14 Meie aknast paistab:** Õpilased valivad välja ühe akna koolimajas, mille vaadet nad pildistavad või joonistavad erinevatel kellaaegadel ja aastaegadel. Nendest saab kokku panna albumi ja sõpruskooliga vahetada.
- 15 Jõulud tulevad:** Jõululaulude ja – kommete vahetamine, DVD-d kooli jõulupidudest. Kaunistage oma kooli jõulupuu sõpruskooli saadetud käsitöö või piltidega.
- 16 Margikogu:** Klassid vahetavad marke kuulsate inimeste, looduse või arhitektuuriga oma maalt. Mida need näitavad, miks just üks või teine isik või koht on pildil? Õpilased teevad uurimustööd ja selgitavad oma leide sõpruskoolile.
- 17 Selle nädala ilm:** Võrrelge ilmavaatlusi oma sõpruskooliga. Temperatuur, õhuniiskus, tuul, nähtavus. Saatke sõpruskoolile oma aruanne, lisades sellele pilte või videosid õpilaste tegevustest erineva ilmaga.
- 18 Huumor:** Mida peetakse minu maal naljakaks ja mida sinu maal? Klassid vahetavad nalju, joonistusi, koomikseid.....
- 19 Minu kooli töötajad:** Õpilased intervjuerivad erinevaid oma kooli töötajaid. Õpetajad, juhid, sekretärid, abilised. Fotod nendest ja nende töö kirjeldused. Või arikel: Üks päev koolidirektoriga. Õpilased otsustavad, kellel on kõige raskem töö ja miks.
- 20 Tüüpiline koolipäev...** Toomas, 12 ja poole aastane: Õpilased panevad kokku ja esitlevad Power Point esitluse või video oma tüüpilisest päevast. Seda võib teha üksinda või mitmekesi. Pärast vahetage neid oma sõpruskooliga.
- 21 Lauamäng:** Õpilased valmistavad ise lauamängu Eesti ja/või oma sõpruskooli maa kohta: faktid geograafia, kultuuri, ajaloo kohta. Kutsuge teised klassid oma koolist seda mängima.
- 22 Tere tulemast!** Õpilased valmistavad ette materjale nende kodukohta külastavatele turistidele. Pildid, kaardid, kirjeldused, jalutuskäigud.
- 23 Minu tõlk:** Vanemad õpilased mängivad noorematele tõlke, aidates neil tõlkida kirju või muud vahetusmaterjali. Nad mängivad ka nooremate õpilaste sekretäre.
- 24 Raamatupäev:** Klass valib raamatu või muinasjutu oma sõpruskooli riigist, mida nad loevad ja analüüsivad. Õpilased saavad tähistada raamatupäeva, riietudes ümber oma lemmiktegelasteks või etendades lugusid. Neid saab filmida või pildistada ja sõpruskoolile saata.
- 25 Lipp:** Iga õpilane valib sümboli, mis tema kodumaad kõige paremini iseloomustab. Neid vahetatakse sõpruskooliga. Õpilased kujundavad särgi või lipu oma sõpruskooli sümbolitega.

- 26** **Seinamaaling:** Õpilased mõtlevad välja seinamaalingu kavandeid, mida kooli koridori või mujale võiks maalida. Õpilased vahetavad oma kavandeid sõpruskooliga, kes valib oma lemmiku. Võimalusel maaling teostatakse.
- 27** **Meie mängud:** Õpilased teevad lihtsa videokaameraga filmi mänguväljakul, kus nad filmivad üles oma mängu. Või pildistavad või hoopis kirjutavad ja joonistavad mängud üles. Need saadetakse sõpruskoolile koos juhistega, kuidas mängida. Nüüd mängib sõpruskool teie mängu ja jäädvustab need omakorda fotole või filmile. Sõpruskool valib oma lemmikmängu.
- 28** **Inimõigused:** Õpilased loevad Euroopa Inimõiguste Deklaratsiooni. Grupitööna pannakse kokku oma 10-punktiline deklaratsioon. Meeskonnad võrdlevad neid omavahel ja valivad ühise 10-punktilise deklaratsiooni.
- 29** **Rahvusvaheline päev ja ümbermaailmareis:** Õpilased riietuvad Eesti või sõpruskooli maa rahvariietesse, iga klass esindab eri piirkonda. Klassid teevad endale oma passid ja lähevad "reisile" koolimajja, osaledes erinevates mängudes ja maitstes erinevaid toite. Ka lapsevanemad võiks sellest toredast päevast osa võtta.
- 30** **Kooliõue-safari:** Õpilased uurivad oma koolihoovi: millised putukad, linnud või isegi loomad seal elavad või liiguvad? Mitut te nädala jooksul nägite? Igaüks teeb ühest putukast või linnust või ussikesest uurimuse ja esitleb teistele. Lõpuks arutage väikeste elusolendite mõju üle oma elukeskkonnale ning nende koha üle looduses. Kas neid saaks või peaks kuidagi aitama?
- 31** **Kas sa oled see, mida sa sööd?** Õpilased märgivad üles, mida nad koolis nädala jooksul söövad ja võrdlevad tulemusi sõpruskooliga. Analüüsiga ja võrrelge toidu rasvasisaldust, proteiinide jm. toiduainete hulka. Kellel on kõige tervislikum toit? Kuidas saaks toidu kvaliteeti parandada? Valmistage tulemustest plakat.
- 32** **Ajakiri:** Õpilased otsivad või kirjutavad ise häid uudiseid sõpruskooli riigist, mis oleks muudel kui tavapäraestel vaesus/konfliktid teemadel. Teine klass paneb kokku toimetuse, mis vaatab lood üle ning otsustab, mis läheb ajakirja esikaanele, mis on teised lood, mis ajakirja pääsevad, vajadusel lühendab või kohendab neid. Ajakiri pannakse kokku ning koopiaid jagatakse kooli peal ja tutvustatakse kooli raadios.
- 33** **Reisiv sõber:** Õpilased valivad ühe mängulooma, millest tehakse fotosid, kui see "osaleb" erinevates tegevustes, näiteks sööb koolilõunat ja istub klassitunnis. Tal võib olla ka oma pass, millega koos saadetakse ta sõpruskooli.

*Materjal põhineb Oxfami juhendil Building Successful School Partnerships.
Copyright: Oxfam GB 2007 / Tõlkis: Anneli Uus / Fotode autor: Irita Raismaa
Materjali valmimist rahastas Euroopa Komisjon projekti "MDG Awareness
among School Children and Teachers" raames.*